

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. III. An ad integritatem confessionis necessarium sit declarate
circumstantias peccatorum, intra eandem speciem notabiliter
aggravantes?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

ARTICULUS III.

*An ad integritatem confessionis necessarium
sit declarare circumstantias peccatorum,
intra eandem speciem notabiliter
aggravantes?*

44. **S**upponimus circumstantias peccatorum esse triplicis generis: aliquæ enim mutant speciem peccati, ut si furtum fiat in loco sacro, transit in sacrilegium; si fornicatio fiat cum conjugata, mutatur in adulterium; si cum consanguinea, in incestum. Aliæ vero aggravant tantum notabiliter intra eandem speciem, ut furtum mille aureorum est notabiliter gravius furto unius aurei. Aliæ denum nec speciem mutant nec notabiliter aggravant, nec occidere hominem ferro vel ligno. Conveniunt omnes, primas esse necessario confitendas, tertias non necessario; inde solum difficultas est & controversia de intermediis; has enim negant plures celebres Theologi & Casuisti debere propter integritatem confessionis, necessario explicari; alii vero affirmant; & adhuc sub iudice lis est, cum hanc celeberrimam controversiam Tridentinum dirimere noluisset, sed eam iudicio & disputationi Theologorum decidendam reliquerit. Pro parte negativa stant S. Bohaventura, D. Antoninus, Durandus, Paludanus, Sylvester, Angelus, Navarrus, Joannes Medina, Vazquez, Valentia, Toletus, Becanus, Maratus, Delugo, & alii. Affirmativam sequuntur Thomista communiter, Suarez, Martinonius, Amicus, Emanuel Sa, Aegidius Coninck, alique permulti, quæ sententia videtur probabilior, & Tridentino conformior. Unde fit

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur, circumstantias valde notabiliter aggravantes malitiam peccatorum intra eandem speciem, necessario explicandas esse in confessione, ut illa integra sit.

45. **P**robatur primo ex Tridentino, quod licet noluisset expressè definire hanc questionem, inter Autores controversam, non obscurè tamen vet. nostræ conclusioni & sententiæ scilicet. 14. cap. 5. docet enim talem requiri confessionem ex qua Sacerdos rectè de criminum gravitate judicare possit: Sed hoc fieri nequit, nisi circumstantiæ intra eandem speciem notabiliter aggravantes in confessione declarantur: Ergo huiusmodi circumstantiæ in confessione explicandæ sunt. Major patet, Minor probatur. Furtum enim mille aureorum sine comparatione gravius est, quam furtum unius aurei: quoniam igitur pater Sacerdos poterit rectè judicare quam graviter fur peccaverit, si nesciat an furatus sit mille aureos, an unum tantum?

46. **C**onfirmatur primo: Concilium ibidem sic ait: *Constat Sacerdotes non posse servare equitatem in iungendis penis, si in genere duntaxat, & non potius in specie ac singulatim peccata cognoscant.* At hæc ratio probat confitendas esse circumstantias intra eandem speciem notabiliter aggravantes; puta quantitatis, nam per se notum est, maiorem penam esse iungendam ei qui unico actu eripuit multa millia aureorum, puta Principi, qui uno

Tom. V.

Adicto injusto multos spoliavit, quam ei qui fecit tria furti, quibus tres tantum aureos abstulit. Idem constat in homicidio, major enim pena & satisfactio injungi debet ei qui disputatione tormenti majoris, occidit centum homines, quam ei qui ense unum duntaxat interfecit.

47. **C**onfirmatur secundo: Concilium ibidem docet, non solum speciem, sed etiam numerum peccatorum mortalium esse in confessione explicandum: Ergo, censet circumstantias intra eandem speciem notabiliter aggravantes, esse in confessione explicandas. Consequentia probatur, quia peccatum habens circumstantiam notabiliter aggravantem, vel habet plures malitias distinctas, ut ex professio probat Martinez in Tractatu de Peccatis, vel saltem æquivalere quantum ad gravitatem pluribus peccatis, & est virtualiter multiplex; ut patet in furto mille aureorum, quod quantum ad malitiam & gravitatem æquivalere mille furtis unius aurei. Et in odio per integrum diem vel annum durante, quod æquivalere & virtualiter continet plures actus odii; quia continuatio peccati, est virtualis quædam distinctio peccatorum.

48. **P**robatur secundo conclusio: Illa circumstantia est in confessione necessario explicanda, quæ est materia necessaria confessionis: Sed circumstantia intra eandem speciem notabiliter aggravans, est materia necessaria confessionis: Ergo in confessione necessario explicari debet. Major patet, Minor probatur. Illa circumstantia est materia necessaria confessionis, propter quam peccatum aliquod potest ab Episcopo vel Summo Pontifice reservari: Sed Episcopi vel Summus Pontifex possunt sibi reservare, & interdum sibi reservant peccata, ratione alicujus circumstantiæ notabiliter aggravantis quam habent adjunctam, puta incestum cum propria sorore, vel matre, non vero cum nepte aut consobrina: Ergo circumstantia intra eandem speciem notabiliter aggravans, est materia necessaria confessionis. Minor patet, & conceditur ab Adversariis, qui fatentur in eo casu circumstantiam notabiliter aggravantem, per accidens, & propter illam reservationem, esse in confessione necessario declarandam. Major etiam ex eo constat, quod Ecclesia nunquam sibi reservat nec reservare potest venialia, aut mortalia aliis rite confessis; quia huiusmodi peccata non sunt materia necessaria, sed libera confessionis; unde si pariter circumstantiæ intra eandem speciem notabiliter aggravantes, essent materia libera confessionis, non posset Ecclesia sibi reservare aliquod peccatum, ratione alicujus circumstantiæ notabiliter illud intra eandem speciem aggravantis.

49. **P**robatur tertio conclusio: Circumstantia notabiliter aggravans, licet intra eandem speciem, maiorem nonnunquam malitiam addit, quam quæ variat speciem: Ergo si hæc in confessione explicanda est, etiam illa. Consequentia patet. Antecedens verò probatur. Furtum centum mille aureorum, vel occisio centum mille hominum, absolute continet in se maiorem malitiam, quam furtum unius aurei, vel occisio unius hominis in Ecclesia.

50. **C**onfirmatur: Si circumstantia varians speciem peccati, non adderet ipsi novam malitiam, certum est quod non teneretur eam explicare: Ergo causa necessitatis in explicatione circumstantiæ, non est differentia specifica, sed adjecta malitia: Ergo ubi est malitia notabilis superaddita, sive sit

H h

ejus.

eiusdem speciei vel alterius, oportebit eam explicare: unde cum circumstantia notabiliter aggravans intra eandem speciem, superaddat eo ipso notabilem malitiam, non satisfacit integritati confessionis qui eam non explicat.

§1. Demum suaderi potest conclusio ex variis absurdis & inconvenientibus quæ sequuntur ex adversa sententia. In primis enim ex illa sequitur nullum actum externum esse in confessione explicandum, sed solum internum affectum efficacem; cum enim juxta probabiliorem & commutuiorem sententiam, tota malitia peccati desumatur ab affectu interno, & nullo modo ex opere externo, opus externum est sola circumstantia peccati, quia nullam novam malitiam, saltem specificam & essentialiter, ei superaddit.

Secundo sequitur, quod ille qui cum sorore sua concubuit, satisfaciat præcepto confessionis, si dicat se incestum commississe; incestus enim cum propria sorore, vel cum alia consanguinea vel affini, sunt ejusdem speciei in esse moris, & primum habet tantum aggravare in specie incestus; quia ex communi sententia, quam insinuat D. Thomas 2. 2. quæst. 94. art. 2. omnia peccata incestus sunt ejusdem rationis & speciei.

Tertio sequitur, quod qui immaniter amputasset alicui aures, & brachia, & pedes, linguamque; ei abscedisset, atque oculos effodisset, dummodo illum non occidisset, satisfaceret præcepto confessionis, dicendo se graviter aliquem vulnerasse. Et qui disputatione tormenti bellici occidisset mille homines, sufficienter suum delictum explicaret, dicendo se reum esse homicidii. Item qui edicto injusto bona totius reipublice spoliasset, & cives omnes bonis propriis spoliasset, satisfaceret dicendo se in materia gravi furatum esse.

§2. Nec valet quod ait Valentia, nempe quantitatem furti non esse verè & propriè circumstantiam ipsius actionis furti, si in individuo furtum consideretur, sed potius determinatum illius objectum morale, atque adeo quiddam pertinens ad illius substantiam in individuo consideratam. Non valet, inquam, hoc enim est expresse contra D. Thomam 1. 2. quæst. 7. art. 3. Aristotelem 3. Ethic. cap. 1. & Ciceronem in sua Rhetorica cap. 1. qui assignantes septem circumstantias actuum humanorum, videlicet *Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando*, dicunt pertinere ad substantiam furti, quod res sit aliena; quod autem multum vel parum, pertinere ad circumstantiam *quid*. Verba D. Thomæ sunt: *Conditio cause ex qua substantia actus dependet, non dicitur circumstantia, sed aliqua conditio adjuncta: sicut in objecto non dicitur circumstantia furti, quod sit alienum, hoc enim pertinet ad substantiam furti, sed quod sit magnum vel parvum.*

§. II.

Solvuntur Objectiones.

§3. Obijciunt primò Adversarii: Tridentinum sess. 14. cap. 5. doctrinaliter definiens, quæ circumstantiæ explicandæ sint, meminit solum earum quæ speciem mutant: Ergo aliæ explicandæ non sunt; alioquin doctrina Concilii diminuta esset, neque vera essent hæc verba quæ ibidem addit, *Nihil aliud à penitentibus exigitur &c.*

§4. Respondeo Concilium ideo explicite non meminisse Idem citato, nisi earum circumstantiarum quæ mutant speciem, quia controversiam inter

A Theologos de aliis quæ non variant speciem, non fuit desinit. Ceterum cum hoc sit, ratio quam tradit, ob quam explicari debent illæ quæ variant speciem, ostendere implicite necessitatem explanationis aliarum, ut in prima probatione conclusionis ostensum est. Unde Cæcilius Romanus, jussu Pii V. editus, de Sacramentis, §. *Sed quoniam*, docet juxta mentem Tridentini, non modo peccata omnia, sed etiam circumstantias, quæ peccati gravitatem valde augent vel minuant explicandas esse.

Addo quod, ex eo quod species & materia peccatorum mortalium in confessione necessariò explicari debent, rectè colligitur, etiam circumstantias intra eandem speciem aggravantes, declarandas esse; quia circumstantia notabiliter aggravans (ut in tertia probatione diximus) in partem interdum malitiam addit, quam quædam speciem; & peccatum habens circumstantiam notabiliter aggravantem, nonnunquam est virtualiter multiplex; ut patet in furto mille aut octingentorum, quod æquivalere mille furtis unionis auri.

Ad id quod subditur dicendum, quod cum Concilium addit: *Nihil aliud à penitentibus exigitur*, non vult nihil aliud exigi, quam ut species & numerus peccatorum declarantur, sed malitiam actum ad valorem confessionis requirunt, quam examen & confessionem peccatorum, cum sufficienti dolore de ipsis, ut patet ex verbis illis quæ statim subjungit: *quam ut postquam quis diligentiùs se excusserit, & conscientia suam omnia & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum & Deum suum mortaliter offensus meminerit.*

Obijciunt secundò D. Thomas in 4. dist. 18. quæst. 3. art. 2. quæst. 5. sic ait: *Alii vero dicunt, quod non sunt necessariò confitenda nisi circumstantiæ quæ ad aliud genus speciem peccati mutantur, & hoc probabilius est.* Ergo censet probabilius esse, quod solæ circumstantiæ mutantem speciem non sunt confitendæ.

Respondet Soto, Cano, & alii ex nostris Thomistis, D. Thomam loco citato non expresse mente, sed ex aliorum opinione hanc questionem resolvisse, referendo scilicet opinionem suam temporis. Sed hæc responsio displicet, tam licet D. Thomas ibi referat duas opiniones: *fur temporis*, quarum una affirmabat confitendas esse circumstantias aggravantes, alia vero id negabat, istam dicit esse probabiliorē, subindeque etiam præferre alteri. Unde

Melius respondetur, fuisse quosdam tempore D. Thomæ, qui dicebant aliquas circumstantias quæ non valde notabiliter aggravant, esse necessariò confitendas, ut si ille qui commisit peccatum sit Episcopus, vel Generalis ordinis, si commisit peccatum in die festo &c. quia circumstantias illas notabiliter aggravare existimabant. Unde quando S. Doctor ait, circumstantias notabiliter aggravantes non esse de necessitate confitendas, sed tantum mutantem speciem intendit eas excludere illas circumstantias adductas, sed non propterea negat circumstantias verè & valde notabiliter aggravantes, quales sunt illæ quæ probando conclusionem adduximus, esse necessariò in confessione explicandas. Quod verò hæc conclusio legitima sit, & ab Authore inventa, & rectè colligitur ex ratione ipsius, ait enim idcirco circumstantias aggravantes non esse confitendas, sed tantum specie mutantem, quia veniunt non de necessitate confessionis, sed tantum mortaliter, quæ

quantitatem infinitam quodammodo habent. Ex qua ratione constat, D. Thomam solum excludere circumstantias quae sunt intra lineam peccati venialis, & quae quantitatem infinitam non habent, quales sunt circumstantiae adductae, temporis facti, qualitaris personae, & similes: circumstantiae vero notabiliter aggravantes, de quibus nunc agimus, non sunt huiusmodi; nam illae, etiam juxta Adversarios, habent infinitum augere malitiam peccati intra propriam speciem, id est talis sunt naturae, ut de se sufficienter ad constituendum actum in specie malitiae moralis, atque adeo sunt intra lineam peccati mortalis.

59. Obijciunt tertio: de eo ad integritatem confessionis circumstantiae mutantes speciem necessarium explicandae sunt, quia constituunt distincta peccata. Atque circumstantiae aggravantes intra eandem speciem, non addunt novum peccatum, unicum constituunt: Ergo ad integritatem confessionis non debent necessarium explicari.

60. Respondeo quod licet circumstantiae notabiliter aggravantes intra eandem speciem, non constituunt formaliter distincta peccata, bene tamen virtualiter seu aequivalenter; unum enim peccatum notabiliter grave ex aliqua circumstantia, aequivalere moraliter multis numero distinctis, ut supra ostensum est; quare non satis explicatur quoad numerum peccata mortalia, non explicatis circumstantiis intra eandem speciem notabiliter aggravantibus.

61. Obijciunt quarto: Homo non obligatur ad id de quo nullum extat praeceptum: Sed nullum extat praeceptum Divinum aut Ecclesiasticum de constituendis circumstantiis intra eandem speciem notabiliter aggravantibus: Ergo homo ad id non tenetur.

62. Respondeo negando Minorem, extat enim praeceptum divinum de constituendis illis circumstantiis, ex ipsa institutione huius Sacramenti sequens; cum enim sit institutum à Christo per modum iudicii, quidquid requiritur ad hoc ut Sacerdos recte de criminum gravitate iudicare possit, cadit sub praecepto divino; unde cum explicatio circumstantiarum intra eandem speciem notabiliter aggravantium, necessaria sit ad hoc ut Confessarius rectum de gravitate criminum efformet iudicium, ut supra ostensum est, sub praecepto divino cadit.

63. Obijciunt quinto: Si necessarium sit confiteri circumstantias notabiliter aggravantes intra eandem speciem, sequitur eandem fore necessitatem constituendi circumstantias notabiliter minuentes peccati gravitatem: Sed hoc videtur falsum, cum Sacramentum poenitentiae non sit ad se excusandum, sed accusandum: Ergo & illud.

64. Respondet Suarez, negando sequelam, existimat enim non debere poenitentem confiteri circumstantias notabiliter minuentes peccati gravitatem, & ratione in objectionem adductam. Verum oppositum multo probabilius est; quemadmodum enim numerus parvus peccatorum explicandus est, ut rectum de poenitente feratur iudicium, sic & circumstantia omnis notabiliter allevians: v.g. si mulier meum mortis consentiat in fornicationem, debet talem circumstantiam explicare in confessione, sicut & qui peccat ex ignorantia, vel ex aliqua veli menti tentatione, ad hoc ut Sacerdos possit de ejus crimine rectum iudicium ferre. Ad probationem vero in contrarium dicendum est, quod licet Sacramentum poenitentiae non sit ad se excusandum, sed accusandum, est

Tom. V.

tamen ita ad se accusandum, ut ex ipsa accusatione possit Sacerdos agnoscere mensuram delicti, & juxta eam, debitam tantum & non excedentem satisfactionem imponere: ad hoc autem requiritur, ut diximus, circumstantiae notabiliter minuentis explicatio.

Obijciunt tertio: Difficile est discernere inter circumstantias notabiliter & non notabiliter aggravantes intra eandem speciem, quis enim determinet, quanta intensio, vel quanta duratio actus requiratur, ut peccatum notabiliter aggravetur intra eandem speciem? Ergo iugum confessionis nimis durum ac molestum redditur in nostra sententia.

65. Respondeo negando Antecedens, nam in quantitate magnitudinis & multitudinis, facillimum est discernere inter circumstantias notabiliter & non notabiliter aggravantes, ut patet in exemplis supra adductis. In intensione etiam & duratione, id non multum difficile est; si enim poenitens valde notabiliter excedat modum communem peccandi, quoad durationem, vel quoad intensiorem actus, est circumstantia notabiliter aggravans, secus vero quoties modus ordinarius peccandi, vel quoad durationem, vel quoad intensiorem actus, non exceditur notabiliter. Unde si aliquis per multas horas perseveraverit in actu odii Dei vel proximi, vel in aliqua turpi delectatione, aut si tanto odio exarserit in inimicum, ut mortuum licet, multoties confoderit, aut tale desiderium habuerit, est circumstantia notabiliter aggravans, in confessione necessarium explicanda. Similiter si tota nocte concubivisset cum meretrice, non satis est dicere, semel fornicatus sum, sed tempus exprimendum erit.

ARTICULUS IV.

An poenitens possit, & debeat, propter integritatem suae confessionis, personam complicitis revelare?

§. I.

Quibusdam praemissis, conclusio affirmativa statuitur.

67. Certum est primo, quod quando potest sine manifestatione complicitis integra species peccati explicari, ex charitate tenemur personam complicitis non revelare; ut si mulier rem habuit cum Episcopo, non debet circumstantiam Episcopatus explicare, quia haec non variat speciem peccati, sed sufficit dicere rem, habuisse cum Sacerdote.

68. Certum est secundo, quod si suppetat poenitenti Confessarius, qui compliceem non cognoscit, tenetur ipsum adire. Similiter si possit se occultare, & se occultando efficere ne Confessarius veniat in notitiam complicitis, id etiam ex charitate prestare tenetur.

69. Tertio certum est, quod si sit morale periculum Confessorum extra confessionem infamatum compliceem, aut aliud grave nocumentum ei illaturum, poenitens non debet illum manifestare, propter integritatem suae confessionis; si enim ad vitandam propriam infamiam extra confessionem, licitum est poenitenti tacere suum peccatum in confessione, ut articulo secundo ostenditur.

lib. 2

sum